
אמרי שמואל
כי תבוא
פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע
נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנן של קדושים האדמו"ר
הרב שמואל שמעון טולידאנו שליט"א
יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו מאיר אבוחצירא זיע"א
אשדוד תשפ"ב

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

. . . . . .

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לברכתם ולהצלחתם של

יצחק בן ברוך יוסף שנקר
אברהם בן ברוך יוסף שנקר
ירדנה בת רבקה
קארין בת ירדנה
אוריין בן קארין
יוחאי בן הילל
ברוך בן ירדנה
שירה בת ירדנה
עדן בת ירדנה

שהקב"ה ימלא את כל מישאלות ליבם לטובה
ולברכה ויזכו לבריאות איתנה ופרנסה טובה שפע
ברכה מזל והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן.

כי תבוא תשפ"ב

תכלה שנה וקללותיה

בפרשת כי תבוא אנו קוראים את פרשת הקללות, תשעים ושמונה קללות שיבואו אם ח"ו עם ישראל לא ילכו בדרך התורה והמצוות, ואומרת הגמרא במסכת מגילה (לא ב) "תניא, ר' שמעון בן אלעזר אומר, עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת (-שבועות), ושבמשנה תורה קודם ר"ה, מאי טעמא? (-והטעם הוא) אמר אביי כדי שתכלה השנה וקללותיה". יהי רצון שגם בשנה זו תתקיים בנו הברכה של "תכלה שנה וקללותיה ותחל שנה וברכותיה".

מצוות הביכורים

כתוב בפרשה (כו א-יא) "והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה. ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נתן לך ושמת בטנא, והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם...."

"ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי ה', והנחתו לפני ה' אלקיך והשתחוית לפני ה' אלקיך. ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך ולביתך..."

אומרת התורה, שבשעה שתבואו לארץ ישראל ותטעו עצי פרי, אתם מתחייבים במצוות הביכורים, ואומרת המשנה במסכת ביכורים (ג א) "כיצד מפרישין הבכורים. יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה, אשכול שבכר, רמון שבכר, קושרו בגמי, ואומר, הרי אלו בכורים", וכשהפרי מבשיל מעלים אותו לירושלים ומביאים אותו לכהן בבית המקדש, ומצווה אותנו התורה לומר באותה שעה את נוסח 'ווידוי הביכורים', כמו שכותבת התורה "ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ה'" וכו'.

ומספרת המשנה על הכבוד הגדול לו היו זוכים מביאי הביכורים, והעסק הגדול שהיו מתעסקים בהבאתם, כמו שאומרת שם המשנה (ג ג) "והשור הולך לפניהם, וקרניו מצפות זהב, ועטרת של זית בראשו. החליל מכה לפניהם, עד שמגיעים קרוב

לירושלים. הגיעו קרוב לירושלים, שלחו לפניהם, ועטרו את בכוריהם. וכל בעלי אומניות שבירושלים עומדים לפניהם ושואלין בשלומם, אחינו אנשי המקום פלוני, באתם לשלום".

בזכותה נברא העולם

אומר המדרש רבה (ב"ר א ד) "רב הונא בשם רב מתנה אמר, בזכות שלשה דברים נברא העולם, בזכות חלה, ובזכות מעשרות, ובזכות בכורים, ומה טעם, (בראשית א א) 'בראשית ברא אלקים'... ואין ראשית אלא בכורים, שנאמר (שמות כג יט) 'ראשית בכורי אדמתך' וגו'".

ולכאורה יש להבין מה מיוחד כל כך במצוות הביכורים, שבשבילה נברא העולם?

אלא הרמב"ם כותב (הלכות יסודי התורה א א-ה) שהאמונה בבורא העולם מבוססת על שני דברים, הדבר הראשון הוא להאמין שהקב"ה ברא את העולם, והדבר השני להאמין שהקב"ה מנהיג את העולם ומחייה את כל הבריאה בכל רגע ורגע, והעולם לא יכול להתקיים רגע אחד מבלעדי הקב"ה.

וזה לשון הרמב"ם - יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון. והוא ממציא כל נמצא. וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו. ובהלכה ה' שם הוסיף הרמב"ם - המצוי הזה הוא אלוהי העולם אדון כל הארץ. והוא המנהיג הגלגל בכח שאין לו קץ ותכלית. בכח שאין לו הפסק. שהגלגל סובב תמיד ואי אפשר שיסוב בלא מסבב. והוא ברוך הוא המסבב אותו בלא יד ובלא גוף.

ומי שמאמין שהקב"ה ברא את העולם אבל לא מאמין שהקב"ה מנהיג ומחייה את כל הבריאה בכל רגע ורגע, הרי שהוא כופר בכל התורה כולה, שהרי הרבה מהגויים מאמינים שהקב"ה ברא את העולם אלא שהם סבורים שאחרי שהקב"ה סיים לברוא את העולם כבר אין לו שום קשר ושייכות לבריאה.

הכל מבורא העולם

ומכיוון שהקב"ה מהווה ומחייה את כל הבריאה בכל רגע ורגע, ממילא כל מה שאדם פועל ועושה הוא רק מכוחו של הקב"ה כי בלעדיו לא היה שום דבר, ולכן גם כשאדם טורח ועמל ויגע ומצליח לייצר משהו חדש, דע לך שאתה בעצמך לא עשית שום דבר אלא הכל מבורא העולם ובלעדיו לא היית יכול לעשות אפילו את הדבר הקטן ביותר, כי הוא נותן לך את הכח והוא מחייה אותך בכל רגע ורגע, כמו שנאמר בפסוק (דברים ח יח) "וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל", וזו התכלית שלשמה ברא הקב"ה את העולם, והיא שבני אדם יכירו שהכל מכוחו של בורא העולם ובלעדיו אין שום דבר.

והנה אדם לוקח גרעין וזורע את הגרעין באדמה, ועובר זמן ופתאום הגרעין נקלט באדמה ומתחיל לצמוח, ובכל יום האדם משקה את העץ וגוזם את הענפים, עד שסוף סוף יום אחד יוצא הפרי הראשון, ובאותה שעה יש לאדם שמחה גדולה, הנה כל טרחתי לא הייתה לשווא והגרעין ששתלתי עושה פירות, ומרגיש שבכוחו הצליח ליצור דבר חדש, עץ שקודם לא היה וכעת כבר מוציא פירות והכל בזכותו, ובאה התורה ללמד אותנו במצוות הביכורים - דע לך שאתה לא יצרת שום דבר אלא הכל הוא רק מבורא העולם, ובלי בורא העולם למרות שטרחת ויגעת לא היה צומח מן האדמה שום דבר, ורק בזכות בורא העולם יצא כאן משהו מהאדמה.

ולכן התורה מצווה אותנו, שכשיוצא הפרי הראשון תקשור עליו חוט אדום, וכשהפרי יהיה מוכן תעלה אותו לירושלים לבית המקדש ותביא אותו לכהן, ואפילו שהפרי הראשון חביב מאוד על האדם אל תאכל אותו אלא תביא אותו לכהן לבית המקדש, ותאמר לכהן - ואני הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ה', ואפילו שהאדם טרח ויגע ועמל הוא אומר לכהן הכל הוא רק בזכות בורא העולם ובלעדיו לא היה שום דבר.

ולכן המדרש אומר שבזכות מצוות ביכורים נברא העולם, כיון שעיקר התכלית שהקב"ה ברא את כל

העולם כדי שבני אדם יכירו שכל דבר בבריאה הוא רק מכוחו של בורא עולם.

בתפילת ראש השנה אנו אומרים - "וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה", והפירוש הוא שידע כל פעול שיש מישהו שמפעיל אותו מלמעלה והוא הקב"ה, וגם כשאתה פועל אתה לא פועל מכוח עצמך אלא מכוחו של בורא העולם, ובלעדיו היית כמו אבן דומם ולא היית יכול לעשות כלום.

התורה אומרת לנו (דברים ח יח) "וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל", ואומר רש"י - 'לקנות נכסים', שגם כשאתה קונה ועושה מסחר, זכור מי נותן לך את הכח ואת הברכה בכל רגע ורגע, שהכל רק בזכותו של בורא עולם.

להתבטל בפני בורא העולם

וזו התכלית של כל התורה כולה, שאדם יבטל את עצמו לפני הקב"ה, וכמה שאדם יבטל את עצמו יותר הוא יזכה יותר להתקרב לקב"ה, ולהיפך כמה שאדם מחשיב את עצמו הוא מתרחק יותר מהקב"ה.

נאמר בתהילים (עג כח) "ואני קרבת אלוקים לי טוב", ואומר מרן רבי יעקב אבוחצירא שאם ניקח את שתי המילים 'לי טוב' ונצרף אותם ביחד תצא המילה "ביטול', שאדם יכול לזכות לקרבה לקב"ה רק לאחר שיבטל את עצמו לפני הקב"ה, ויזכור שהוא בכוחו לא יכול לפעול דבר ללא הקב"ה.

יש רק דבר אחד בו ניתן להתפאר

הנביא בספר ירמיה אומר (ט כב-כג) "כה אמר ה', אל יתהלל חכם בחוכמתו ואל יתהלל הגיבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו. כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי, כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ", אם אדם יתפאר בחכמה או בגבורה או בעושר שלו, יאמר לו הקב"ה מה יש לך להתפאר הרי זה לא שלך שאני נתתי לך את החכמה ואני נתתי לך את הגבורה ואני נתתי לך את העושר, ויש לאדם להתפאר

רק בדבר אחד - שהוא מכיר את בורא העולם וזוכר שהכל הוא ממנו.

תכלית המצוות – התגברות על הרצוות

רבינו החפץ חיים כותב שהתכלית שלשמה נצטווינו במצוות התורה היא להרגיל את האדם להתגבר על תאוותיו, כיוון שרק אם האדם יצליח להתגבר על התאוות שלו הוא יצליח להתקרב לקב"ה ויצליח לקיים את התורה הקדושה, לדוגמא אדם אכל בשר ואחר כך מתאווה לאכול חלב הוא לא יכול, ואומרים חכמים שצריך להמתין שש שעות בין בשר לחלב, אדם טרח ועמל ויגע ונטע עץ באדמה וכל יום משקה את העץ וגוזם את הענפים וכשיוצא הפרי הראשון יש לאדם תאווה גדולה מאוד לאכול את הפרי הראשון שיצא מהעץ, ובאה התורה ואומרת לו תתגבר על התאווה שלך ואל תאכל, אלא תביא אותו אל הכהן לבית המקדש.

מצוות הביכורים –תיקון לחטא עץ הדעת

רבי שמעון בר יוחאי בזוהר הקדוש אומר שמצוות הביכורים היא תיקון לחטא עץ הדעת, שכשהקב"ה שם את אדם הראשון בגן עדן ואמר לו - תאכל כל מה שתרצה, ואפילו המלאכים יצלו לך בשר ויסננו לך יין, ורק דבר אחד אני מבקש ממך, אל תאכל מעץ הדעת. ולמרות זאת לא הצליח אדם הראשון להתגבר על תאוותו ואכל מעץ הדעת והביא קללה לעולם, ולכן התיקון של חטא עץ הדעת היא מצוות הביכורים, שאדם נוטע עץ באדמה וטורח ומשקה את העץ בכל יום, וגוזם את הענפים ומטפח את העץ, וכשיוצא הפרי הראשון יש לו תאווה גדולה לאכול ממנו, באה התורה ואומרת לו אל תאכל ממנו אלא תביא אותו לכהן לבית המקדש ותתגבר על התאווה שלך, וכך יהיה תיקון לחטא עץ הדעת.

סמיכות פרשת עמלק למצוות הביכורים

הפסוק האחרון שקראנו בפרשה

הקודמת (כה יט) הוא - "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח" ומיד אחר כך מצווה אותנו התורה הקדושה על מצוות ביכורים, ויש להבין מפני מה נסמכה מצוות מחיית עמלק למצוות הביכורים?

וההסבר לכך הוא על פי המדרש על הפסוק (שמות יז ח) 'ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים', "אמר הקב"ה יבוא כפוי טובה וייפרע מכפויי טובה", עמלק נקרא כפוי טובה וגם ישראל נקראו כפויי טובה, והטעם שישראל נקראים כך מפני שאחרי כל הניסים שה' עשה להם אמרו היש ה' בקרבנו אם אין', אבל עמלק נקרא כפוי טובה מפני שגם עמלק הוא מזרעו של אברהם שנאמר לו (בראשית טו, יג) 'גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה' וע"כ גם הוא היה צריך להשתעבד במצרים, וישראל עשו עמו טובה גדולה שלקחו על עצמם את כל החוב הזה שזרע אברהם צריך להשתעבד במצרים, ואף על פי כן עמלק לא רק שלא החזיק להם טובה אלא עוד נלחם אתם, לכן עמלק נקרא כפוי טובה.

ולכן באה התורה ואומרת לנו אתה יהודי אל תהיה כמו הגוי שהוא כפוי טובה, אלא תכיר בטובתו של הקב"ה. ומצוות הביכורים באה להראות שאנחנו מכירים טובה לקב"ה, ואנו תולים כל הברכה שיש לנו רק בזכות בורא העולם וזו הכרת הטוב.

כיצד מהזירים לקב"ה על כל הטובות

נאמר בתהילים (קטז יב-יג) "מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, כוס ישועת אשא ובשם ה' אקרא", דוד המלך אומר איך אשלם לקב"ה על כל הטוב שעושה איתי בכל רגע ורגע? ומשיב שאדם יכול כביכול להשיב לקב"ה ע"י שאומר וקורא בקול גדול שהכל הוא מידו של הקב"ה, והוא כביכול התשלום לקב"ה על כל הטוב שמשפיע עליו בכל רגע.

להראות אהבה לקב"ה

הטבע בעולם שאדם אוהב את עצמו יותר מכל האהבות שיש לו בעולם, ולכן תמיד כל אדם ישמור לעצמו את הדבר הטוב ביותר במה שיש

לו, והנה באה התורה ומצווה אותנו לאהוב את הקב"ה יותר מכל האהבות שיש בעולם כמו שנאמר בפסוק (דברים ו ה) "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", ואומרת המשנה במסכת ברכות (ט, ה) "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. בכל לבבך, בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע. ובכל נפשך, אפלו הוא נוטל את נפשך. ובכל מאדך בכל ממונך", ולכן ציותה התורה על מצוות הביכורים, שאדם לוקח את הדבר הכי יקר לו והכי חביב עליו שהוא הפרי הראשון שטרח עליו כל כך ונותן אותו לקב"ה, ועל ידי שעושה כך מראה את האהבה הגדולה שיש לו לקב"ה.

איך מונעים מהשטן לקטרג?

רבותינו ז"ל אומרים שרוב העיכובים שיש לאדם בעולם הזה, הם בגלל השטן שמקטרג על האדם לפני הקב"ה בכל יום ויום.

ואומר הנועם אלימלך, שבפרט בשעה שרואה האדם שבכל פעם שמגיע ממש קרוב לברכה הברכה פתאום נעצרת ולא מגיעה ולא יוצאת אל הפועל, דע לך שהוא מהקטרוג של השטן.

שבשעה שיהודי מבקש ומתפלל לקב"ה שיישלח לו ברכה, מיד בא השטן לפני הקב"ה ומקטרג עליו ואומר - ריבונו של עולם תראה כמה אדם זה הכעיס אותך, וכמה עבירות הוא עשה. וכשהקב"ה שומע את כל הקטרוגים של השטן הקב"ה לא מקבל את תפילתו ובקשתו של אותו אדם.

הגמרא במסכת ברכות (נח א) אומרת "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא" - ופירוש הדברים הוא שאם אדם רוצה לדעת כיצד מתנהלת ההנהגה של הקב"ה בשמים, עליו להסתכל על מלכות של מלך בשר ודם ואיך שהוא מתנהג וכך יבין את ההנהגה של הקב"ה, וזה הפירוש מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא.

והטבע בעולם שאצל מלך בשר ודם אם המלך רגיל לתת טובה לאיזה אדם בכל יום, המלך לא יפסיק לתת לו את אותה הטובה אפילו אם המלך ישמע

איזה דבר לא טוב על אותו אדם, אלא אם ישמע דבר חמור מאוד על אותו אדם רק אז המלך יפסיק לתת לו את אותה הטובה שרגיל לתת לו בכל יום, אבל כשאותו אדם יבוא לבקש מהמלך בקשה חדשה הרי שלפני שהמלך יחליט האם לתת לו את הטובה שביקש או לא, המלך יבדוק ויחקור האם הוא באמת נאמן למלך והאם הוא באמת ראוי לקבל טובה נוספת מהמלך, ואם יש רק ספק קטן שהמלך ישמע איזה דבר לא טוב על אותו אדם, מיד הוא ידחה את בקשתו ולא ייתן לו את הטובה שביקש.

וכמו במלכותו של מלך בשר ודם כך במלכותו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, הדברים שהאדם רגיל לקבל מהקב"ה בכל רגע ורגע שהקב"ה מחייה את האדם ומפיח בו נשימה בכל רגע ורגע, כמו שאומר דוד המלך בתהילים (קנ, ו) "כל הנשמה תהלל יה הללויה", שעל כל נשימה ונשימה צריך להודות לקב"ה, ויש דברים שאדם לא רגיל לקבל בכל רגע אלא הוא בא לבקש בקשה וברכה חדשה מהקב"ה, למשל כשאדם מבקש ומתפלל לקב"ה שייתן לו זיווג או שייתן לו בנים או פרנסה וכדו'.

וכשיהודי עומד בתפילה לפני בורא העולם התפילה שלו מתחלקת לשניים, תחילה הוא מתפלל לקב"ה שישמור לו על הקיים וימשיך לתת לו מה שרגיל לקבל בכל יום את החיים ואת הבריאות, והדבר השני שאדם מבקש הוא שהקב"ה ייתן לו דבר חדש, וברכה חדשה שלא היתה לו עד היום.

ולכן דבר שאדם רגיל לקבל מהקב"ה בכל רגע ורגע, את החיים שלו שהקב"ה מחייה אותו הרי שגם אם יבוא השטן לקב"ה ויאמר לו - אדם זה לא הולך בדרך הטובה, והוא עובר עבירות ומכעיס אותך ולא עושה את רצונך, בכל זאת הקב"ה ימשיך להחיות את אותו אדם ולתת לו חיים, אלא אם כן יעשה דבר חמור מאוד, אבל כשבא לבקש מהקב"ה דבר חדש וברכה חדשה שלא הייתה לו, למשל שרוצה שהקב"ה ישלח לו זיווג הגון ושהקב"ה יזכה אותו להיפקד בזש"ק, מיד בא השטן ומקטרג על האדם ואומר לקב"ה - ריבונו של עולם אדם זה לא מגיע לו זיווג ולא מגיעים לו

בנים ולא מגיעה לו פרנסה, תראה כמה עבירות הוא עבר וכמה הוא הכעיס אותך וכמה הוא לא עושה את רצונך, ויש כח לשטן לקטרג ולעכב את הברכה מהאדם.

וכשראה הקב"ה את הכח של הקטרוג של השטן, אמר הקב"ה - אם כך לא יהיה קיום לעולם כי אין אדם שלא נכשל בעבירות, כמו שנאמר בקהלת (ז, כ) "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", ונתן לנו הקב"ה עצה איך להתגבר על הקטרוג של השטן שכך הוא לא יוכל לעכב לאדם את הברכה.

והעצה היא, שהשטן יש לו כח לקטרג רק על דברים גשמיים אבל על מצוות אין לו כח לקטרג, והקב"ה בכל דבר של התחלה נתן לנו מצוה, וכיון שההתחלה היא מצוה הרי שגם אם הדבר בעיקרו הוא גשמי, השטן לא יכול לקטרג עליו.

ובאה התורה בפרשתנו וגילתה לנו סוד גדול ועצה טובה בכל דבר ודבר איך להינצל מקטרוגו של השטן, שבאה התורה במצוות ביכורים ואומרת לנו שאת הפרי הראשון שיוצא מהעץ תביא אותו לקב"ה, כי כדי שתהיה לאדם ברכה בשדה שהוא נוטע והשטן לא יוכל לקטרג עליו בזה, אמר הקב"ה שאת הפרי הראשון יקדיש אותו לקב"ה, ואם הפרי הראשון הוא של מצוה הרי אין כח לשטן לקטרג על מצוות, וכך אין כח לשטן לעכב מהאדם את הברכה של הצלחת השדה.

כמו כן נתן לנו הקב"ה בתורה את מצוות פדיון הבן, שכשנולד לאדם בן בכור הוא צריך לפדות אותו מהכהן, כי אם האדם יבקש מהקב"ה לזכות בבן, הרי זו איננה מתנה שהקב"ה נותן לאדם בכל יום ומיד ילך השטן ויקטרג עליו, ולכן אמר הקב"ה שהבן הראשון הוא קדוש, הוא של בורא העולם, הוא של מצוה, ומכיוון שיש בבן הראשון מצוה של פדיון הבן ואין כח לשטן לקטרג על מצוות, כשיהודי מתפלל לזכות לזש"ק אין כח לשטן לקטרג עליו ולעכב ממנו את הברכה.

וכך אומר רבינו האר"י הקדוש, שתיקנו לנו חז"ל שכשיהודי קם בבוקר ופוקח את עיניו, לפני שנוטל ידים תיקנו חכמים לומר - מודה אני

לפניך מלך חי וקיים, שהחזרת בי נשמתי בחמלה, רבה אמונתך. שאם האדם יקדיש את הרגע הראשון שקם לבורא העולם, אין כח לשטן לקטרג עליו באותו היום.

ומכאן ילמד האדם עצה טובה, שבכל דבר שרוצה להצליח בו יקדיש את ההתחלה שלו למצווה, ואם יקדיש את ההתחלה למצווה אין כח לשטן לקטרג, וכל מה שיבקש יתקבל בשמים. כשיהודי נכנס לבית חדש ורוצה שתהיה לו ברכה, יקדיש את ההתחלה של הבית לדברי תורה, יחנוך את הבית במצווה, ואם ההתחלה של הבית היא במצווה אין כח לשטן לשרות בבית הזה, אדם שמתחיל עסק חדש יקדיש את הרווח הראשון לצדקה, וכך כיוון שההתחלה היא למצווה אין כח לשטן לקטרג עליו, כי השטן יכול לקטרג רק על גשמיות ולא על מצוות.

יום ראש השנה

וכן כ"כ הרבו חז"ל להאריך במעלת יום ראש השנה, שלא לאבד רגע אחד ממנו לבטלה, משום שאם את היום הראשון של השנה אתה נותן לקב"ה, על ידי התפילה ושמיעת קול השופר והמלכת הקב"ה, אתה זוכה על ידי כך להצלחה ולסייעתא דשמיא לכל השנה כולה.

ולכן כתוב בזוהר הק' שיהא אדם זהיר מאוד בראש השנה שהוא היום הראשון של השנה, שיקדיש אותו לבורא עולם ובו יחזק את האמונה בבורא עולם ושתפילותיו יהיו מעומק הלב, וכל מחשבותיו של האדם בראש השנה הן אהבה לבורא עולם שהוא ברא את הכל, וכשהקב"ה רואה שיהודי מקדיש לו את היום הראשון של השנה, הרי שמיד אותו אדם זוכה להיכתב בספר חיים טובים והשטן לא יכול לקטרג עליו, והוא לפי דברינו לעיל שאם האדם מקדיש את תחילת הדבר לבורא עולם השטן לא יכול לקטרג, לכן אנו אומרים בראש השנה "כתבנו בספר חיים למענך אלוקים חיים", אנו מבקשים ממך בורא עולם חיים אבל חיים שהם בשבילך בורא עולם, למענך אלוקים חיים כדי שנקדש את שמך בעולם.

הכח של התחלה בקדושה

הגמרא במסכת בבא מציעא (פה ב) מספרת - "אליהו הוה שכיח במתיבתא דרבי (-אליהו הנביא היה מצוי בישיבתו של רבי הקדוש ללמוד עימו תורה) יומא חד ריש ירחא הוה נגה ליה ולא אתא (-יום אחד בראש חודש, איחר אליהו הנביא ולא הגיע), א"ל מאי טעמא נגה ליה למר (-שאלו רבי - מפני מה איחרת לבוא?), אמר ליה אדאוקימנא לאברהם ומשינא ידיה ומצלי ומגנינא ליה, וכן ליצחק וכן ליעקב (-אמר לו אליהו הנביא - איחרתי מפני שאני צריך להקים את אברהם אבינו ליטול את ידיו ולחכות שיסיים להתפלל, ורק אחרי שאני מחזיר אותו למנוחתו אני עושה את אותו הדבר ביצחק אבינו וכן ביעקב אבינו), ולוקמינהו בהדי הדדי (-שאלו רבי - מפני מה אין אתה מקים את כולם יחד, אלא רק האחד לאחר השני?), סברי תקפי ברחמי ומייתי ליה למשיח בלא זמניה (-ענה לו אליהו הנביא - משום שבשמים חוששים שאם שלושת האבות יתפללו יחד, הם יפצירו ברחמים ויביאו את המשיח קודם זמנו), א"ל ויש דוגמתן בעולם הזה (-שאל אותו רבי - האם גם בדורנו ישנם אנשים שיש בכוח תפילתם המשותפת להביא ישועה לכלל ישראל?), אמר ליה איכא ר' חייא ובניו (-ענה לו אליהו הנביא - אכן יש כאלו בדורכם, והם רבי חייא ובניו).

גזר רבי תעניתא אחתינהו לר' חייא ובניו (-גזר רבי תענית על הציבור, והעביר לפני התיבה את רבי חייא ובניו), אמר משיב הרוח ונשבה זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא (-והנה מיד כשאמר רבי חייא משיב הרוח נשבה הרוח, ומיד כשאמר מוריד הגשם ירד גשם), כי מטא למימר מחיה המתים רגש עלמא (-כשעמדו לומר מחיה המתים, הזדעזע כל העולם ורצו המתים לקום מקברם), אמרי ברקיעא מאן גלי רזיא בעלמא, אמרי אליהו (-שאלו בשמים - מי גילה בעולם את כוח תפילתם של רבי חייא ובניו? אמרו - זה אליהו הנביא גילה), אתיוהו לאליהו מחיוהו שתין פולסי דנורא (-הביאו את אליהו הנביא לפני בית דין של מעלה, והלקו אותו על כך שגילה את הסוד הזה

שישים מלקות בשוט של אש, וציוו עליו לבלבל את תפילתם כדי שלא יקומו המתים קודם זמנם), אתא אידמי להו כדובא דנורא על בינייהו וטרדינהו (-בא אליהו הנביא למקום שבו התפללו רבי חייא ובניו, ונדמה להם כמו דוב של אש ונכנס ביניהם ובלבל את תפילתם)".

ומספרת הגמרא שרבי חייא ובניו זכו שכח תפילתם יהיה כה עצום ורב בזכות מעשיו של רבי חייא, כמו שממשיכה שם הגמרא ומספרת, "כי הוו מינצו ר' חנינא ור' חייא (-כשרבי חנינא ורבי חייא היו מתווכחים בלימודם), אמר ליה ר' חנינא לר' חייא בהדי דידי קא מינצית, ח"ו אי משתכחא תורה מישראל מהדרנא לה מפילפולי (-היה אומר רבי חנינא לרבי חייא - וכי מולי אתה מתווכח? הרי כוחי בתורה כה גדול שאם ח"ו תשתכח התורה מישראל אני יכול בכח פלפולי להחזירה), אמר ליה ר' חייא לר' חנינא, בהדי דידי קא מינצית דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל (-ענה לו רבי חייא - א"כ וודאי שאינך יכול להתווכח כנגדי כיוון שאני עשיתי שהתורה כלל לא תשתכח מעם ישראל), מאי עבידנא אזלינא ושדינא כיתנא, וגדילנא נישבי, וציידנא טבי ומאכילנא בשרייהו ליתמי, ואריכנא מגילתא וכתבנא חמשה חומשי, וסליקנא למתא ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חומשי, ומתנינא שיתא ינוקי שיתא סדרי, ואמרנא להו עד דהדרנא ואתינא אקרו אהדדי ואתנו אהדדי, ועבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל (-ומה עשיתי על מנת שלא תשתכח התורה מעם ישראל? הלכתי וזרעתי כותנה, וארגתי ממנה מלכודות וצדתי באמצעותה צבאים, והייתי מאכיל את בשרם ליתומים, מעורם של הצבאים הייתי מכין מגילות וכתבתי עליהם את חמשת חומשי התורה, אחר כך הייתי הולך לעיר אחת ולומד עם חמישה ילדים כל אחד חומש אחר ועם עוד שישה ילדים כל אחד סדר אחד משישה סדרי משנה שהם תורה שבעל פה, ואמרתי להם - אני ממשיך לעיר אחרת ללמד ילדים נוספים, בינתיים עד שאשוב אליכם בפעם הבאה כל אחד ילמד את שאר הילדים את החלק בתורה שלמדתי עימו, וכך הם

היו עושים ומלמדים את חבריהם את מה שלמדו ממני, וכך עשיתי שלא תשתכח התורה מישראל), היינו דאמר רבי, כמה גדולים מעשי חייא (-והוא מה שאמר רבי - כמה גדולים מעשיו של רבי חייא)".

ויש להבין מפני טרח כל כך רבי חייא עם הכותנה והמלכודות והבשר והמגילות וכו', וכי לא יכל ללכת לסופר סת"ם ולקנות ממנו את חמשת חומשי התורה כתובים על קלף, ולמה לו כל הטרחה הזו?

אלא שרבי חייא ידע שעל מנת להצליח במעשיו, הוא חייב שמן ההתחלה כל פעולותיו יהיו מצוה, וכך יצליח ללמד את הילדים ולא ישכחו את תלמודם אלא אדרבה יוכלו ללמד את חבריהם, ולכן טרח כל כך על מנת לתת את בשר הצבאים ליתומים ולקיים בכך מצוות צדקה, וכך התורה שילמד את הילדים הכתובה על עורם של אותם צבאים יהיה כח שלעולם לא ישכחו אותה, וכך לא תשתכח תורה מישראל.

לקדש את ההתחלה של כל דבר ודבר

עוד נצטווינו בתורה על מצוות פדיון בכורות, בכור האדם ולהבדיל בכור החמור, וכן על קדושת בכור הבהמה, וכתוב בספרים הקדושים שכוונת מצוות אלו שהקב"ה מבקש שהאדם יקדש כל דבר שהוא ראשון. וכשנולד לאדם בן ראשון, עליו לקדש אותו לקב"ה ויש פדיון הבן וכו', וכך בכל עניין שהאדם מתחיל בו, צריך לקדש את ההתחלה שלו ולייחדו לקיום מצוותיו של הקב"ה. כשאדם קם בבוקר, את הפעולה הראשונה שעושה יקדיש להשם יתברך, יאמר מודה אני, ילך תיכף לתפילה, יכוון שהוא רוצה לעשות בזה שמחה לקב"ה, יבקש מהקב"ה פרנסה על מנת שיוכל לקיים מצוות. וכשמקדש את הרגעים הראשונים של היום, כל היום כולו הוא כבר יום מיוחד.

מסופר שבא יהודי לצדיק הבבא סאלי ואמר לו - רבינו אני למדתי הרבה לימודים לצורך פרנסתי ואני בקי בדברים רבים, אבל כל זה אינו שווה לי מאחר שכל מה שאני עושה

אני לא מצליח, וכל מה שאני מנסה ומשתדל לא עולה בידי להביא פרנסה לביתי. שאל אותו הצדיק - האם אתה בכור? א"ל - כן, א"ל הצדיק - עשו לך פדיון הבן? אמר לו אותו יהודי - איני יודע אשאל את אבי הזקן, הלך אותו יהודי לאביו ושאלו - האם עשית לי פדיון הבן? אמר לו אביו - דע לך שבתקופה שבה נולדת בדיוק פרצה המלחמה העולמית והיינו כל המשפחה במנוסה ולכן דחיתי את קיום מצוות פדיון הבן לאחר המלחמה, אולם לאחר המלחמה הדבר פרח מזיכרוני ולמעשה עד היום הזה לא פדיתי אותך מאת הכהן והרי אתה בכור פטר רחם שאינו פדוי. חזר אותו יהודי לצדיק הבבא סאלי ואמר לו שאכן כדבריו כן הוא שמעולם לא נפדה, אמר לו הצדיק - לך וקיים בעצמך את מצוות פדיון פטר רחם ותראה שמעתה ואילך בכל אשר תלך תשכיל ותצליח, ואכן כך היה.

מסופר שבא יהודי לצדיק רבי יעקב ישראל קניבסקי זצוק"ל, וא"ל - רבי, אני מחפש לקנות בית ולא מוצא וגם כשמצאתי איזה בית וחשבתי שאני קונה אותו, בסוף לא היה יוצא לפועל ולא רק פעם אחת אלא כמה פעמים, א"ל הרב - תקבל על עצמך שאת ההתחלה של הבית תקדיש למצווה וכך תהיה לך בעז"ה סייעתא דשמיא למצוא בית כלבבך. כשיצא מהצדיק ניגש אליו בחור וא"ל שהוא יתום ועומד להתחתן ואוסף כסף שיוכל לשכור בית, מיד קיבל על עצמו אותו יהודי שאם ימצא בית יתן לאותו חתן ולרעייתו לגור בביתו בשלושת החודשים הראשונים לנישואיהם חינם אין כסף, והנה באותו היום מצא בית כלבבו.

והוא מה שהתורה אומרת לנו, שכדי שתהיה לאדם ברכה, את הפרי הראשון ייחד אותו למצווה ויביא אותו לכהן לבית המקדש, וכך לא יוכל השטן לעכב לו את הברכה.

ההצלחה מגיעה רק מהקב"ה

"ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך כי תשמע בקול ה' אלוקיך" (כח, ב)

הבן איש חי מספר שהיה יהודי שהיה מתפרנס על ידי שהיה קונה חיטים

בקיץ בזול ומניח אותם במחסן, וכשמגיע החורף היה הביקוש עולה וכך המחיר של החיטים היה מתייקר ומזה היה פרנסתו. ובאחת השנים בא אותו יהודי לבן איש חי, וא"ל - רבנו, כל שנה כשמגיע שמחת תורה ואומרים הציבור "משיב הרוח ומוריד הגשם", אני מצטער הרבה ומרגיש כמו דקירת חרב, כיוון שכל פרנסתי תלויה בכך שיתעכב הגשם וכך מחיר החיטים יעלה, ואם כן האם מותר לי להמשיך ולומר בתפילה מוריד הטל כל השנה? כי איך יבקש אדם דבר המזיק לו ומפסיד את פרנסתו?

א"ל הבן איש חי - דע לך שהפרנסה שלך לא תלויה בגשם כלל, ואם נגזר עליך להרוויח אפילו ירדו גשמים אתה תרוויח, ואם לא נגזר עליך בראש השנה להרוויח אפילו לא ירד גשם לא תרוויח. אמר לו הצדיק - ראה את יהודי פלוני שהקב"ה נתן לו הצלחה אע"פ שהוא תמים ואין לו חכמה גדולה, והוא מרוויח רווחים גדולים. והיה איזה אדם שראה כך והתמלא קנאה בליבו, ואמר - אני אלך ואגרום לאדם הזה שיפסיד, הלך ושכנע אותו לקנות תמרים ולנסוע למדינה אחרת ולמכור שם את התמרים, ושלח אותו למדינה שבה היו מצויים תמרים בשפע, וחשב שכך הוא יפסיד כי התמרים במדינה הזו הם בזול. וכשהגיע לאותה מדינה ניסה למכור את התמרים ולא הצליח, לאחר מס' ימים בא אליו אדם אחד וא"ל - אתה מוכן להחליף את התמרים בחיטים? אמר אותו יהודי לעצמו - כיוון שלא הצלחתי למכור את התמרים לפחות נחליף אותם תמורת חיטים ואולי בהם תהיה לי יותר הצלחה, ועשה את ההחלפה, והעמיס את כל הסחורה על הספינה. ובינתיים פרצה מלחמה ולא היה אפשר להעביר חיטים, ומכר את החיטים ברווח גדול מאוד והתעשר יותר ממה שהיה קודם לכן למגינת ליבו של אותו קנאי. ומכך אנו רואים שלא משנה במה אדם עוסק אם מגיעה לו ברכה הרי שהברכה תגיע.

והוא מה שנאמר בפרשתנו "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך", שאפילו תברח מהברכה, אם נגזר עליך להרוויח הרי שאתה תרוויח ולא משנה מה תעשה.

הגמרא במסכת שבת (קיט א) מספרת על יוסף מוקיר (-מכבד) שבת שהיה לו שכן נוכרי שהיה עשיר גדול, אמרו לו החוזים בכוכבים לעשיר - כל נכסיך יעברו אל שכנך יוסף, והנכרי שלא רצה שחזיונם יתקיים, הלך ומכר את כל נכסיו וקנה תמורתם מרגלית יקרה מאוד, והכניס את המרגלית בכובע שעשה לעצמו, וחשב לעצמו שכך ישמור על עשרו. פעם אחת עבר ליד הנהר ונשבה הרוח והפילה את כובעו לנהר, ושם היה דג שבלע את המרגלית, ובאו דייגים ודגו את הדג הזה והביאו אותו אל השוק, והיה זה בערב שבת כשכולם כבר קנו את כל צרכם לשבת, ולא ידעו הדייגים מה לעשות עם הדג ולמי ימכרו אותו. אמרו לדייגים לכו מכרו אותו ליוסף מוקיר שבת, שוודאי יקנה ממכם את הדג לכבוד שבת, ובאמת הביאו ליוסף את הדג והוא קנה אותו, וכשפתח את בטן הדג גילה את היהלום שבלע הדג, ומכר אותו והרויח הון עתק. לאחר מכן פגש אותו זקן אחד (אליהו הנביא) ואמר לו, מי שלווה לכבוד שבת השבת פורעת לו חובו.

שלא להביא יהודי לידי בושה

"יקימך ה' לו לעם קדוש כאשר נשבע לך כי תשמר את מצות ה' אלקיך והלכת בדרכיו" (כח, ט)

אומרת הגמרא במסכת בבא קמא (צב א) "אמר ליה רבא לרבה בר מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא (-מהו המקור למימרה השגורה בפי האנשים שאחרי העני הולכת העניות?), אמר ליה דתנן (-ענה לו רבה בר מרי, שהרי כך כתוב במשנה במסכת ביכורים (ג, ח)) עשירים מביאין בכורים בקלתות של זהב ושל כסף, ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה, הסלים והבכורים ניתנין לכהנים".

פירוש הדבר, שהעשירים היו מביאים את הפירות של הביכורים בסלסלאות של זהב או של כסף, והכהן שהיה לוקח את הפירות מהעשיר לאחר מכן היה מחזיר לו את הסלסלה, אבל העניים שהיו מביאים את הפירות של הביכורים בסלסלאות של נצרים (-מיני עשבים קלועים), כשהיה העני מביא לכהן את הביכורים הכהן היה

לוקח את הפירות יחד עם הסלסלה ולא היה מחזיר לעני את הסלסלה, וזהו המקור למימרה השגורה בפי האנשים שאחרי העני הולכת העניות, ופירוש הדבר הוא שלא די שהוא כבר עני אלא שהכהן לוקח לו גם את הסלסלה בה הביא את הביכורים.

ושואל רבינו החפץ חיים, מדוע הכהן לעשיר הוא מחזיר את הסלסלה ולעני אינו מחזיר את הסלסלה, הרי כמו שבעיניו של העשיר סלסלה מזהב חשובה, כך בעיניו של העני הסלסלה מנצרים חשובה?

אלא אומר רבינו החפץ חיים, הטבע בעולם הוא שמוכרי פירות וירקות דרכם לשים את הפירות הגדולים והחשובים בראש השק או הארגז, ואת הפחות משובחים ואפילו לעיתים מעט רקובים שמים בתחתיתו, וכך הם מפתים את הקונים לסור אל דוכנם ולקנות מפירותיהם. לפי זה מתורצת השאלה, משום שהעשיר כשהיה מביא פירות ביכורים לבית המקדש, כל הפירות שהיו מונחים בסלסילת הזהב שהביא היו הפירות הטובים והמיוחדים שיש, ולכן הכהן היה מרוקן את הפירות ומחזיר לו את הסלסלה. אבל העני שהפירות שהביא אינם הטובים ביותר, וגם מה שנראה טוב אלו רק הפירות הנמצאים למעלה, אבל הפירות הנמצאים בסלסלה למטה כבר לא כל כך בטוח שהם טובים ואולי אפילו מעט רקובים, אם הכהן היה מרוקן את הפירות מהסלסלה של העני היה העני מתבייש שיראה הכהן שהביא גם פירות רקובים, לכן מהעניים היה הכהן לוקח את הסלסלה עם הפירות ולא היה מחזיר להם את הסלסלה וכך לא היה מביא את העני לידי בושה.

ללכת בדרכיו של הקב"ה

וכמו שהקב"ה חס על כבודו של כל אדם, כך מצווה אותנו התורה - "והלכת בדרכיו", שיהודי צריך ללכת בדרכיו של הקב"ה וללמוד ממידותיו של הקב"ה ולהיזהר בכבודו של כל אדם, והגמרא במסכת שבת (קלג ב) דורשת על הפסוק 'והלכת בדרכיו' "אבא שאול אומר, הוי דומה לו מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום", וכתב הרמב"ם (ספר המצוות, עשה ח) שזו מצוות עשה.

להיות סבלני עם בני אדם

אחת ממידותיו של הקב"ה היא שהוא ארך אפיים, שגם בשעה שאדם עובר עבירה הקב"ה ממשיך להשפיע עליו חיים, שהרי הטבע בעולם שאם אדם מכניס עני לביתו ונותן לו לאכול ולשתות, ותוך כדי הוא יראה שהעני גונב דברים מהבית הרי שמיד יגרש את העני מביתו, שיאמר לו אני עכשיו עושה לך טובה ובו בזמן אתה גונב מהבית שלי? אבל הקב"ה לא כך, אלא אפילו בשעה שאדם עובר עבירה הקב"ה לא מעניש את האדם מיד אלא מתנהג אתו במידת ארך אפיים וממשיך להשפיע עליו את ברכה, וכך אנו רואים שבזמן שבני ישראל עברו בתוך הים ביבשה בשעת קריעת ים סוף, היה שם אדם אחד מעם ישראל שקראו לו מיכה והוא העביר בתוך הים את הפסל של עבודה זרה שהיה משתחווה לו, ולכאורה איך יתכן שבאותו זמן שהקב"ה עושה לך נס אתה מעביר פסל של עבודה זרה? ולכאורה היה הקב"ה צריך להטביע אותו בים, אבל הקב"ה לא התנהג כך אלא המשיך לעשות לו את הנס של קריעת ים סוף, וזו מידתו של הקב"ה שהוא ארך אפיים.

ועל האדם ללמוד ממידותיו של הקב"ה ולהיות ארך אפיים עם בני אדם.

לנהוג לפנים משורת הדין

ובשעה שאדם לומד ממידותיו של הקב"ה והולך לפנים משורת הדין, הרי שגם הקב"ה יתנהג אתו לפנים משורת הדין.

הגמרא במסכת חגיגה (ד ב-ה א) מספרת "רב יוסף כי מטי להאי קרא בכי (-רב יוסף כשהיה מגיע בלימודו לפסוק זה בספר משלי (יג, כג) היה בוכה) 'ויש נספה בלא משפט', אמר מי איכא דאזיל בלא זמניה (-אמר - וכי יש מי שהולך לעולמו קודם זמנו?), אין (-עונה הגמרא - כן), כי הא דרב ביבי בר אביי הוה שכיח גביה מלאך המות (-שהרי רב ביבי בר אביי היה מצוי אצלו מלאך המוות), אמר ליה לשלוחיה זיל אייתי לי מרים מגדלא שייער נשייא אזל אייתי ליה מרים מגדלא דרדקי (-ויום אחד סיפר לו מלאך המוות שהוא שלח

שליח ליטול את נשמתה של אישה בשם מרים שמקצועה היה לקלוע את שער הנשים, והשליח הלך ובמקום זאת נטל את נשמתה של אישה אחרת בשם מרים שהייתה מטפלת בתינוקות), אמר ליה אנא מרים מגדלא שיער נשייא אמרי לך (-אמר לו מלאך המוות - אני אמרתי לך להביא אישה אחרת), אמר ליה אי הכי אהדרה (-אמר לו השליח - אם אתה רוצה אני אחזיר אותה), אמר ליה הואיל ואייתיתה ליהוי למניינא (-אמר לו מלאך המוות - כיוון שכבר הבאת אותה שתישאר פה), אלא היכי יכלת לה (-אבל שאלו המלאך - כיצד עלה בידך ליטול את נשמתה בלא זמנה?), הות נקיטא מתארא בידה והות קא שגרא ומחריא תנורא שקלתא ואנחתא אגבה דכרעה קדחא ואיתרע מזלה ואייתיתה (-ענה השליח - היא החזיקה בידה קצה של גחל מהתנור והייתה גורפת איתו את הגחלים בתנור, ותוך כדי הניחה את אותו הגחל על גב רגלה ונשרפה רגלה, וכך התערער מזלה ויכלתי ליטול את נשמתה), א"ל רב ביבי בר אביי אית לכו רשותא למיעבד הכי (-אמר רב ביבי בר אביי למלאך המוות - וכי יש לכם רשות לעשות כדבר הזה ליטול נשמה שלא נשלחתם לקחת?), אמר ליה ולא כתיב ויש נספה בלא משפט (-ענה לו המלאך - וודאי, הרי כתוב בפסוק שיש מי שהולך מהעולם אפילו בלא זמנו), א"ל סוף סוף שניה מאי עבדת (-שאל רב ביבי בר אביי את המלאך - ואותן שנים שהייתה עתידה לחיות אותה אישה שנטלתם את נשמתה קודם זמנה, מה עושים איתן?), אמר אי איכא צורבא מרבנן דמעביר במיליה מוסיפנא להו ליה והויא חלופיה (-ענה לו המלאך - אם יש תלמיד חכם המעביר על מידותיו אני מוסיף לו את השנים הללו והוא חי אותן במקום אותה אישה)".

וכן הגמרא במסכת תענית (כה ב) מספרת "שוב מעשה בר' אליעזר שירד לפני התיבה, ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה, ירד רבי עקיבא אחריו ואמר אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו למענך רחם עלינו וירדו גשמים. הוו מרנני רבנן (-היו החכמים מרננים, שמא רבי אליעזר אינו גדול בתורה כל כך כמו רבי עקיבא), יצתה בת

קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מידותיו וזה אינו מעביר על מידותיו.

ורואים מכאן את החשיבות הגדולה של מי שמעביר על מידותיו.

להעביר על המידות - סגולה למהילת עוונות

בגמרא במסכת ראש השנה (יז א) נאמר "כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר (מיכה ז, יח) 'נושא עון ועובר על פשע' למי נושא עוון (-פרש"י מדלג על העוון) למי שעובר על פשע".

עוד מספרת שם הגמרא "רב הונא בריה דרב יהושע חלש (-נעשה חולה), על רב פפא לשיולי ביה חזייה דחליש ליה עלמא אמר להו צביתו ליה זוודתא (-הלך רב פפא לבקרו וראה שהוא חולה ביותר והתחיל לגסוס, אמר לבני הבית שיכינו לו את התכריכים), לסוף איתפח הוה מיכסיף רב פפא למיחזייה (-בסוף הבריא רב הונא, ורב פפא היה מתבייש לפגוש אותו), א"ל מאי חזית (-בסוף כשנפגשו שאלו רב פפא - מה היה איתך באותו הזמן?), אמר אין הכי הוה ואמר להו הקב"ה הואיל ולא מוקים במיליה לא תקומו בהדיה (-אמר לו רב הונא בנו של רב יהושע, דע לך שבאמת הייתי צריך באותה שעה להיפטר מן העולם, אלא שאמר הקב"ה שהואיל ואין אני מקפיד עם אנשים אלא מעביר על מידותיי, לכן גם בדיני לא יקפידו וייתנו לי עוד שנות חיים), שנאמר נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון לעובר פשע".

להיצמד תמיד לקב"ה

"וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (כח, י)

בספר בוצינא דנהורא פירש כך את הפסוק - "ויראו" - העמים יתחילו להתיירא מפני השם יתברך, "ממך" - בגללך, מכיוון שיהיה "שם ה' נקרא עליך" - וישפיע הדבר על כל עמי הארץ לירא מפני השם יתברך.

ואמרו חז"ל משל למה הדבר דומה, לבן מלך שהיה מהלך אחר אביו, וכיון שהיו האנשים רואים אותו מהלך אחר אביו, היו כולם יראים ממנו, שאימת המלך היתה מוטלת על הבריות ולא

העז איש לגעת בו. אחר ימים כשגדל קצת, הניח את אביו והיה מהלך בעצמו. וכיון שלא ראו את המלך לא הכירוהו והתחילו מכים בו. בא הבן אצל אביו ובכה לפניו ואמר לו, מה פשעי ומה חטאתי שעשית לי כך. אמר לו המלך, וכי אני עשיתי לך כך, והרי אתה עשית כן לעצמך, שאמרת די לי לילך אחר אבי, ורוצה אני לילך לבדי.

והנמשל הם ישראל, שאם עושים רצונו של מקום והולכים אחר בוראם ית', אומות העולם יראים מהם, כמו שנאמר כאן וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. וכן נאמר בשירת הים שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת. וכשישראל לא עושים כך באים וצועקים לפני הקב"ה, ואומר להם הקב"ה, הרי אתם גרמתם לכך. והוא מה שאומר הנביא ירמיה (ב, יט) "תיסרך רעתך". שאם אדם רוצה להיות בן חורין, הרי שהוא חייב לבטל את דעתו בפני מי שגדול ממנו.

וכן מצינו באליעזר עבד אברהם שהשתבח ואמר אני עבד לאברהם, ועבד מלך הוא מלך. וכן אמר דוד בספר תהלים (קטז, טז), אנא ה' כי אני עבדך וגו' בן אמתך, פתחת למוסרי, בזה שאני מקבל עלי את אדנותך, ואני מרגיש עצמי לפניך בתכלית השפלות, על ידי כך ממש - פתחת למוסרי, עשית אותי בן חורין. ואפילו אם האדם גדול, אם נדבק לגדולים ממנו נעשה גדול יותר. ומצינו בנעמן שלא רצה לקבל עליו מרותו של אלישע הנביא כשנצטרע, ועבדיו הפצירו בו לילך ולבקש רחמים אצל אלישע ולבסוף הסכים ונתרפא, כמבואר בספר מלכים.

והוא ענין מצוות הביכורים ווידוי המעשר, שמקבל עליו האדם עול מלכות שמים, כמו שנאמר בפרשתנו (כו, יז-יט) "את ה' האמרת היום להיות לך לאלוקים וללכת בדרכיו ולשמר חוקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקולו. וה' האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו. ולתתך עליון על כל הגויים אשר עשה לתהילה ולשם ולתפארת ולהיותך עם קדש לה' אלוקיך כאשר דבר". שאם אתה מקבל עליך עול מלכות שמים, אתה נעשה גדול

במעלות. והוא מה שנאמר בקללות להלן, "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב ועבדת את אויביך". שאם אין אתה מקבל עליך עול מלכות שמים, אתה מקבל עליך עול מלכות בשר ודם. וזוהי ההבטחה שמבטיח הכתוב כאן 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', שע"י קבלת עול מלכות שמים, תהיה בן חורין מעול בשר ודם.

אלו תפילין שבראש

מסופר, כי חברת שודדים התפרצה אל ביתו של הגאון רבי אליהו מוילנא זצוק"ל, השודדים שחדרו לבית נכנסו בתחילה אל חדר המבוא, שם ישבו תלמידי הגאון - אף הם תלמידי חכמים מופלגים - ולמדו תורה. לפתע פתאום התנפלו עליהם השודדים, הפליאו בהם את מכותיהם ודרשו את הכסף והזהב שבבית. בחדרו הפנימי ישב הגר"א עטוף בטלית ומעוטר בתפילין והתבודד בלימוד התורה, לשמע הרעש והמהומה קם ממקומו ויצא אל חדר המבוא, והנה ברגע בו ראו השודדים את דמותו של הגר"א הרימו את רגליהם ונמלטו מהבית כל עוד נפשם בם.

התפלאו התלמידים ושאלו את רבם - מדוע נמלטו השודדים כשנכנס רבינו לחדר? הצביע הגאון על התפילין שבראשו ואמר את הפסוק 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', ועל פסוק זה אומרת הגמרא במסכת ברכות (ו א) "ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש". התפלאו התלמידים עוד יותר: "הן גם אנחנו עטורים בתפילין, ומדוע לא פחדו השודדים מאתנו?" הסביר הגאון מוילנא: "לא נאמר "אלו תפילין שעל הראש" - אלו תפילין שבראש! לא די בכך שאדם נושא את התפילין על ראשו, עליו גם לחוש את משמעותם ותכנם בתוך ראשו, ורק על ידי כך נקרא עליו שם ה' ויראים ממנו אומות העולם.

לקיים את המצוות מתוך שמחה

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב" (כח, מז)

רואים אנו בתורה הקדושה, שאומר הקב"ה שסיבת כל הקללות הן משום שעם ישראל לא קיימו את

התורה והמצוות מתוך שמחה. וכתוב בספרים הקדושים שכל עצב בעולם הזה הוא רק מחסרון אמונה בבורא עולם, כי אם יהודי מאמין בלב שלם שהכל מן השמים, ואת הברכה שמגיעה לו מן השמים אף אחד לא יוכל לקחת ממנו, איזו עצבות יכולה להיכנס לליבו?

ורואים אנו כמה גדולה מעלת השמחה שבמקום שיש שמחה שם הברכה נמצאת, ולהיפך ח"ו במקום שבו יש צער מסתלקת הברכה ממנו, וכתב על כך רבינו חיים ויטאל זצוק"ל (הקדמה לשער המצוות) "גם דע כי העושה מצווה אין מספיק לו במה שיעשה אותה, שהרי מצינו בדברי חז"ל שאמרו 'כל העושה מצווה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו, וכיוצא בזה אמרו: כל המקיים מצווה פלונית יש לו כך וכך, והנה אנחנו ראינו כמה מצוות שעושים בני אדם ואינם מתקיימים דברי רבותינו חס ושלום, בעניין גודל שכרם אפילו בעולם הזה.

אבל השורש שהכל נשען עליו הוא שבעשיית המצווה אל יחשוב שהיא עליו כמשא וממהר להסירה מעליו, אבל יחשוב בשכלו כאילו בעשותו אותה המצווה ירוויח אלף אלפים דינרי זהב ויהיה שמח בעשותו אותה המצווה בשמחה שאין לה קץ מלב ומנפש ובחשק גדול, כאילו ממש בפועל נותנים לו בפועל אלף אלפי דינרי זהב אם יעשה אותה המצווה, וזה סוד הפסוק 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב'", עד כאן לשונו של רבי חיים ויטאל.

ומכאן אנו רואים את חשיבות עשיית המצוות מתוך שמחה דווקא ולא חלילה בעצבות כאילו המצווה היא לטורח עליו, אלא אדרבה ישמח האדם שזכה להיות מעושי רצונו של הקב"ה וממקיימי מצוותיו ועל ידי זה יזכה לכל הברכות וירחיק מעליו את כל הקללות.

על ידי שמחה זוכים לרוח הקודש

רואים אנו כמה גדולה מעלת השמחה, שבמקום שבו יש שמחה שם נמצאת הברכה, ולהיפך ח"ו במקום שבו יש צער הברכה מסתלקת ממנו, וכן אנו רואים בתורה שכל זמן שיעקב אבינו היה בצער על שנלקח ממנו

בנו יוסף הצדיק, היתה השכינה מסתלקת ממנו ולא שרתה עליו רוח הקודש. וכן כתוב בפסוק במלכים (ב, ג, טו) "ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'", וכן בבית המקדש הלויים היו שרים ומנגנים, שמתוך שאדם שרוי בשמחה זוכה שתשרה עליו רוח הקודש, וכן נאמר בירושלמי במסכת סוכה (כו ב) "אמר ר' יונה, יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה, ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח".

העצבות מסלקת את הברכה

ולעומת זאת כתוב בספרים הקדושים שלפעמים אמורה להגיע לאדם ברכה מן השמים, אבל מאחר שהוא שרוי בצער ובעצבות הברכה מתעכבת מלהגיע אליו, שבמקום שיש בו צער השכינה מסתלקת ולא שורה שם הברכה, וכך יכול להיות שיהודי יצפה ויתפלל למצוא זיווג, ומן השמים כבר נגזר שימצא את זיווגו, אבל מאחר שהוא שרוי בצער ובעצבות הברכה מתעכבת ולא מגיעה.

וכן בכל מקום שיש בו צער הברכה מסתלקת, עסק שיש בו צער ומחלוקת הברכה מסתלקת, בית שיש בו צער ומחלוקת הברכה מסתלקת, ולא רק שמתעכבת הברכה אלא יכול גם לאבד את מה שבידו, ולכן יהודי צריך תמיד להשתדל להיות בשמחה גם במצבים הקשים, וזאת על ידי שמתחזק באמונה בבורא עולם, שבשעה שיהודי מאמין שהכל משמים, ומה שמגיע לו הוא יקבל ואף אחד בעולם לא יכול לעכב ממנו את הברכה אם נגזר עליו מן השמים לזכות בברכה, גם במצב הקשה ביותר הוא שרוי בשמחה ואם הוא שרוי בשמחה הברכה שורה בביתו.

אי אפשר לקבל ישועה מתוך עצבות

מסופר במדרש (שיר השירים רבה א לא) אל התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי הגיעו בני זוג שביקשו להתגרש וביקשו שיסדר להם גט, שאל אותם רבי שמעון - מדוע רוצים אתם להתגרש? אמרו לו - כיון שמזה עשר שנים שאנו נשואים וטרם זכינו לפרי בטן. אמר להם רבי שמעון - כשם

שנישאתם מתוך שמחה ומשתה, כך תסיימו את ברית נישואיכם מתוך שמחה ומשתה. קיבלו את דבריו של רבי שמעון בר יוחאי וערכו סעודה גדולה, כטוב ליבו של האיש בסעודה, עמד והכריז כי אשתו תוכל לקחת לבית אביה את החפץ היקר ביותר שליבה חפץ בו.

דאגה האישה בחוכמתה להשקות את בעלה יין לשכרה, ובתום הסעודה כטוב לבו של בעלה ביין שכב ונרדם, ציוותה האישה למשרתים לשאת את בעלה לבית אביה וכך עשו. כשהתעורר שאל את רעייתו היכן הוא נמצא וכיצד הגיע הנה, הסבירה לו אשתו - עשיתי כמצוותך, שהרי כך הכרזת ואמרת באוזני כולם, כי הרשות נתונה בידי לקחת לבית אבי את החפץ היקר ביותר שליבי חפץ בו, ואכן לא מצאתי חפץ יקר ממך. חזרו ובאו לפני רבי שמעון בר יוחאי וסיפרו לו את דבר המעשה, בירכם שלשנה הבאה יזכו לבן זכר, וכך היה לשנה הבאה זכו ונפקדו בבן זכר.

ושואלים המפרשים אם היה בכוחו של רשב"י לברכם שיזכו לבן זכר, אחרי שהיו נשואים עשר שנים ולא זכו לבנים, מדוע הטריח אותם הצדיק ואמר להם שיעשו סעודה גדולה לפני שיתגרשו, שמיד היה גוזר ומברך שייפקדו בבן?

אלא מבארים רז"ל, שכל זמן שהיה צער ומחלוקת רשב"י לא היה יכול לברך אותם, מפני שבמקום שיש בו צער הברכה לא יכולה לחול אלא מסתלקת, ולכן אמר להם רשב"י שיעשו סעודה גדולה ואז כשנעשה שלום ביניהם, יש לברכה על מה לחול שהשמחה היא הכלי המחזיק את כל הברכות, וכן ראינו ביצחק אבינו שקודם שבירך את עשיו ביקש ממנו (בראשית כז, ד) "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואוכלה בעבור תברכך נפשי", כדי שמתוך שיהיה יצחק אבינו שרוי בשמחה תהיה לברכה על מה לחול.

העצבות - סיבת הקללות

ואומרת לנו התורה הקדושה, שהסיבה המביאה על האדם את כל הקללות היא כשאינו מקיים את המצוות מתוך שמחה, כמ"ש (דברים

כח מז) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב", וכן אמרו חז"ל (ליקוטי מוהר"ן תנינא כד) "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד", כי השמחה היא הכלי המחזיק את כל הברכות.

מהי שמחה אמיתית

והשמחה הזו עליה מדברים חז"ל היא דווקא שמחה אמיתית, שיהודי שמח על הזכות שהוא בן של מלך בנו של בורא העולם, וממילא לא נשאר בליבו מקום לדאגות .

והשמחה האמיתית היא כמו שנאמר במדרש (ב"ר מב ד) "אין והיה אלא לשון שמחה", ונאמר "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה", וזו השמחה האמיתית - כשיהודי לומד את התורה ומקיים את מצוותיה.

עצבות גורמת למחלות

אחד הרופאים המפורסמים ביותר בעולם בכל הזמנים גם בקרב גויי הארץ, מלבד גדלותו בתורה שאינה ניתנת לתיאור הוא הרמב"ם, והרמב"ם כותב שהעצבות והצער הן הסיבות לכל המחלות כולם, שכל זמן שהאדם בשמחה הרי שגם אם יחלה יבריא ממחלתו, אבל אם הוא בצער הוא מסוכן לחלות בכל המחלות.

שמחה מביאה ישועה

הבעל שם טוב הקדוש היו באים אליו לברכה מכל קצוות תבל, והיה אומר - דעו לכם שמה שלא פעלתי בדמעות ובכוונות וייחודים, פעלתי בכח שמחה פשוטה.

ומסופר על בתו של הרב הקדוש רבי שמואל מקמינקה שלא זכתה לבנים, וכשנזדמן לעירה הצדיק רבי רפאל מברשד הלכה אליו וביקשה שיברך אותה בזרע של קיימא, השיב לה רבי רפאל - השמחה סגולה היא לבנים. כשסיפרה הבת את הדבר לאביה הצדיק, אמר לה - דבר זה למד רבי רפאל מן התורה מן הנביאים ומן הכתובים, בתורה נאמר (בראשית יח יב) "ותצחק שרה" ולאחר מכן נולד יצחק, בנביאים נאמר (ישעיה נד א) "רני עקרה לא ילדה", ובכתובים נאמר (תהלים קיג ט) "אם הבנים

שמחה".

השמח הוא בן העולם הבא

הגמרא במסכת תענית (כב א) מספרת "ר' ברוקא חוזאה הוה שכיח בשוקא דבי לפט (-רבי ברוקא מהעיר בי חוזאי היה מצוי הרבה בשוק של מקום הנקרא בי לפט), הוה שכיח אליהו גביה (-ואליהו הנביא היה מצוי אצלו ללמוד תורה), א"ל איכא בהאי שוקא בר עלמא דאתי (-באחד הימים שאל רבי ברוקא את אליהו הנביא - האם כעת יש בכל השוק הזה מישהו שהוא בן העולם הבא?), א"ל הנך בני עלמא דאתי נינהו (-הראה לו אליהו הנביא על שני אנשים ואמר לו - דע לך ששני אלו הינם בני העולם הבא), אזל לגבייהו אמר להו מאי עובדייכו (-הלך אחריהם רבי ברוקא ושאלם - מה מעשיכם?), אמרו ליה אינשי בדוחי אנן מבדחינן עציבי (-אמרו לו - אנו אנשים שמחים, ואם אנו רואים אדם עצוב הרי שמיד אנו ניגשים אליו ומשמחים אותו), אי נמי כי חזינן בי תרי דאית להו תיגרא בהדייהו, טרחינן ועבדינן להו שלמא (-וכן אם אנו רואים שני אנשים הרבים ביניהם, אנו טורחים ועמלים עד שאנו משכינים ביניהם שלום)".

רואים אנו ממעשה זה, שעל ידי שאדם שמח ומשמח ומרבה שמחה ושלום בעולם, זוכה בכך לחיי העולם הבא.

לשמוח בקיום המצוות

וכל מי שזוכה להיות שמח בעולם הזה ובפרט בקיום המצוות, זוכה לשכר גדול מן השמים. ומסופר שהאר"י הקדוש העיד על עצמו, שמה שזכה לרוח הקודש ולכך שיגלו לו מן השמים את כל סודות התורה, משום שהיה שמח מאוד בכל מצוה שעשה.

ובשעה שבלעם בא לקלל את ישראל לא יכל, מפני שראה אותם שמחים בקיום התורה והמצוות ולא היו עליהם המצוות לטורח, כמו שנאמר (במדבר כג, כא) "ולא ראה עמל בישראל" שלא ראה אותם שהם מחשיבים את התורה לעמל וטורח, אלא אדרבה לדבר הטוב ביותר ולכן לא יכל לקללם.

מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"

השיעור השבועי

מפי מורינו ורבינו בנם של קדושים האדמו"ר

הרב
שמואל שמעון טולידאנו
שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד **בית מאיר**
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד
ביום שלישי כ"ד אלול 20.9.22
בשעה 20:45 בדיוק

הציבור מוזמן להשתתף